

SPECIFICKÉ PORUCHY OSOBNOSTI (SPO)

= nejsou to nemoci, jen extrémně vystupňované povahové a charakterové rysy, které vedou k poruchám sociální adaptace

SPO – trvalá povahová odchylka od normy; její počátky se dají vystopovat již v dětství a definitivní podoby nabývá v dospělosti

1. PARANOIDNÍ PORUCHA OSOBNOSTI (F60.0)

- povaha málo společenská, nedůtklivá, vztahovačným, s malým smyslem pro humor
- překrucují neutrální gesta a poznámky druhých lidí, cítí v nich pohrdání vlastní osobou
- za svá práva velmi bojují, ale nedostává se jim pochopení pro pocity a práva druhých – nikdy nepřiznají vlastní pochybení

2. SCHIZOIDNÍ PO (F60.1)

- nejeví zájem o citové vztahy, nedávají najevo své emoce (kt. jsou někdy nevypočitatelné), nemají přátele, ke chvále a kritice bývají lhostejní
- navenek působí jako podivíny, kteří se mohou projevovat bizarními nápady. Bývají nepraktičtí, těžko se přizpůsobují konvencím

3. DISOCIATIVNÍ PO (F60.2)

- nejnebezpečnější povahová odchylka od normy
- jako recidivisté se opakovaně dopouštějí trestné činnosti – jsou nepoučitelní v přesvědčení, že příští trestný čin již provedou tak dokonale, že nebudou dopadeni
- neprožívají pocit viny
- lhostejní k citům druhých osob, zcela chybí empatie
- jako rodiče často týrají děti
- projevuje se už v dětství – krádeže, záškoláctví, šikana...
- nedodržují zákony, dokonce proti nim vystupují
- agresivita i při řízení mot. vozidla

4. EMOČNĚ NESTABILNÍ PO (F60.3)

- cholerik se silnými, málo zvladatelnými afekty
- přelétavost zájmů, střídání sex. partnerů, hledání úlevy od napětí v alkoholu a drogách
- typické impulzivní jednání
- časté sebevražedné pokusy

5. HISTRIONSKÁ PO (F60.4)

- sklony k teatralnosti, dramatizování, labilní a povrchní emotivita
- pocit trvalého napětí a neuspokojení vedoucí k vyvolávání scén; účelové reakce
- přesvědčivé vystupování, předstírání, lhavost, jsou sugestibilní
- střídání sex. partnerů, návykové látky
- blížká je osobnost narcistická – nedostatek empatie, závistivost, velmi vysoké sebevědomí, neustále se zaobírají vlastními úspěchy – láska, bohatství, dokonalost

6. ANAKASTICKÁ PO (F60.5)

- trpí hlavně sám postižený

- vtíravé pochybování o vlastních schopnostech, nerozhodnost a vnitřní nejistota → kompenzuje si je nadměrnou pečlivostí až puntičkářstvím → jako pracovníci jsou precizní, ale málo výkonní (pořád si to po sobě kontrolují)
- dekompenzace → obsedantně-kompulzivní porucha

7. ANXIÓZNÍ PO (F60.6)

- trvalý nedostatek sebedůvěry spojený s nepříjemnými pocity úzkostného napětí a obav → vyhývají se sociálním kontaktům, jsou snadno zranitelní

8. ZÁVISLÁ PO (F60.7)

- ochotně se podřizují přáním druhých osob, které vybízejí k tomu, aby za ně přebíraly rozhodování i v běžných záležitostech

9. JINÉ SPECIFICKÉ PO (F60.8)

- osobnost nestálá, nezdrženlivá – nedostatek pevné vůle, podléhání druhým osobám, sklon k vyhledávání pohodlí, často krádeže
- os. pasivně agresivní – trvalá opozice vůči okolí, pořád si stěžuje, odmítá plnit své povinnosti pomocí různých únikových manévrů (zapomínáním, váhavostí...). Typické je odkládání termínů svěřených úkolů

10. PŘETRVÁVAJÍCÍ ZMĚNY OS. (F62.0)

- v případě, že se u jedince bez předchozí PO vyvinuly povahové změny v důsledku katastrofického prožitku, nadměrného stresu...

- přetrvávající změna os. po katastrofické zkušenosti (F62.0) – zpravidla předchází PSP, která přejde do chronicity. Nepřátelství a nedůvěra k okolnímu světu, sociální izolace...
- přetrvávající změna os. po psychickém onemocnění (F62.1) – je to opět reakce na onemocnění, nejde o přetrvávání příznaků. Nadměrná závislost na druhých osobách, snížení životní aktivity, pokles zájmů, hypochondrické stesky...